

Δημήτρης Δασκαλόπουλος

Ζωντανά χρόνια και χαρτιά

Κύριο στοιχείο της ζωής του είναι, και υπήρξε πάντα, η λογοτεχνία. Κριτικός, μελετητής, βιβλιογράφος αλλά και ποιητής, τώρα και πεζογράφος, κάνει «έφοδο» στα ράφια των βιβλιοπωλείων με τρία νέα βιβλία, εκθέτοντας στο κοινό «Τα χρόνια μου και τα χαρτιά μου»

ΓΡΑΦΕΙ Η ΚΙΡΚΗ ΚΕΦΑΛΕΑ

Τρία βιβλία ενός σημαντικού συγγραφέα τα οποία εμφανίζονται μέσα στο χρονικό διάστημα ενός τετραμήνου (Νοέμβριος 2016 - Φεβρουάριος 2017), με θέματα που αθροίζόμενα μας δίνουν μια παραστατική εικόνα της λογοτεχνικής μας ζωής των τελευταίων εξήντα χρόνων, αποτελούν ένα ιδιαίτερα αξιοσημείωτο εκδοτικό γεγονός. Ο λόγος είναι για τον Δημήτρη Δασκαλόπουλο και τα τρία βιβλία του «Το δικαίωμα του αναγνώστη», «Βιβλιογραφία Γιώργου Σεφέρη (1922-2016)» και «Τα χρόνια μου και τα χαρτιά μου», που κυκλοφόρησαν από τις εκδόσεις Γαβριηλίδη, το Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη και τις εκδόσεις Πατάκη αντίστοιχα.

Επιλογή από ένα ευρύτερο σύνολο επιφυλλίδων το πρώτο, που δημοσιεύτηκαν στην εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ» κατά την τετραετία 1996-1999 και σχολιάζουν με εύστοχο τρόπο θέματα και γεγονότα της πολιτισμικής ζωής

Η δεύτερη αρετή είναι το ήθος της γραφής του βιβλίου, το οποίο ενισχύει την ποιότητά της. Σωστότερα: η σεμνότητα της γραφής του βιβλίου, χαρακτηριστικό όλων των κειμένων του Δασκαλόπουλου

μας της εποχής που γράφτηκαν, το βιβλίο αυτό αποτελεί συμπλήρωμα του προηγούμενου συναφούς βιβλίου του Δασκαλόπουλου «Ανισόπεδες διαβάσεις» (1999), το οποίο περιέχει τις βιβλιοκριτικές του των ετών 1993-1996 δημοσιευμένες στην ίδια εφημερίδα. Τόσο οι επιφυλλίδες όσο και οι κριτικές είναι γραμμένες με πλατιά και στέρεη γνώση του πεδίου τους, που υποδηλώνεται άλλωστε και από το γεγονός ότι ο Δασκαλόπουλος είναι ένας από τους σημαντικότερους βιβλιογράφους μας. Η ογκώδης, αποτέλεσμα εργασίας δεκαετιών, «Βιβλιογραφία Σεφέρη» έρχεται να προστεθεί στην εξίσου ογκώδη και πολύτιμη «Βιβλιογραφία Κ.Π. Καβάφη» (1999), που μαζί με τις υπόλοιπες βιβλιογραφικές εργασίες του Δασκαλόπουλου (Ελύτης, Σικελιανός, Λορεντζάτος κ.λπ.) είναι έργα υποδομής για τη μελέτη του σημαντικότερου πεδίου της λογοτεχνίας μας του εικοστού αιώνα.

Σύνθετο χρονικό

Επειδή στο πλαίσιο ενός κειμένου εφημερίδας είναι αδύνατον να μιλήσει κανείς όπως θα έπρεπε και

για τα δύο πρώτα νέα βιβλία του Δασκαλόπουλου, θα σχολιάσω διεξοδικότερα το τρίτο, το οποίο είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον. Ο Δασκαλόπουλος χαρακτηρίζει «Τα χρόνια μου και τα χαρτιά μου» ως «χρονικό». «Αυτοβιογραφικό χρονικό» θα το λέγαμε ακριβέστερα: μια σύνθετη αφήγηση γεγονότων που σχετίζονται περισσότερο ή λιγότερο με τον Δασκαλόπουλο και τα οποία διαδραματίστηκαν στον χώρο των γραμμάτων μας σε μια χρονική περίοδο που ορίζεται από την αρχή της αναγνωστικής δραστηριότητάς του ως τη στιγμή που άρχισε να γράφει (ή που τελείωσε να γράφει) το βιβλίο.

Ο Δασκαλόπουλος γράφει ότι «τη βασική ιδέα της σύνθεσης και δομής του βιβλίου του» του την οφείλει στο αυτοβιογραφικό σχόλιο στην εργογραφία του Μάριο Βίτι που περιέχεται στο βιβλίο του τελευταίου «Γραφείο με θέα» (2006). Αλλά αυτό το σύντομο κείμενο του Βίτι είναι πολύ αυτοβιογραφικό και μιλά μόνο για τα χαρτιά του συγγραφέα του, όχι και για τα χρόνια του. Πιο ενδιαφέρον θα ήταν να συγκρίναμε ειδο-λογικά το βιβλίο του Δασκαλόπουλου με δύο άλλα ανάλογα κείμενα της

βαίνουν στον λογοτεχνικό χώρο, με έμμεσες μόνο τις αυτοβιογραφικές αναφορές.

Τριπλή ιδιότητα

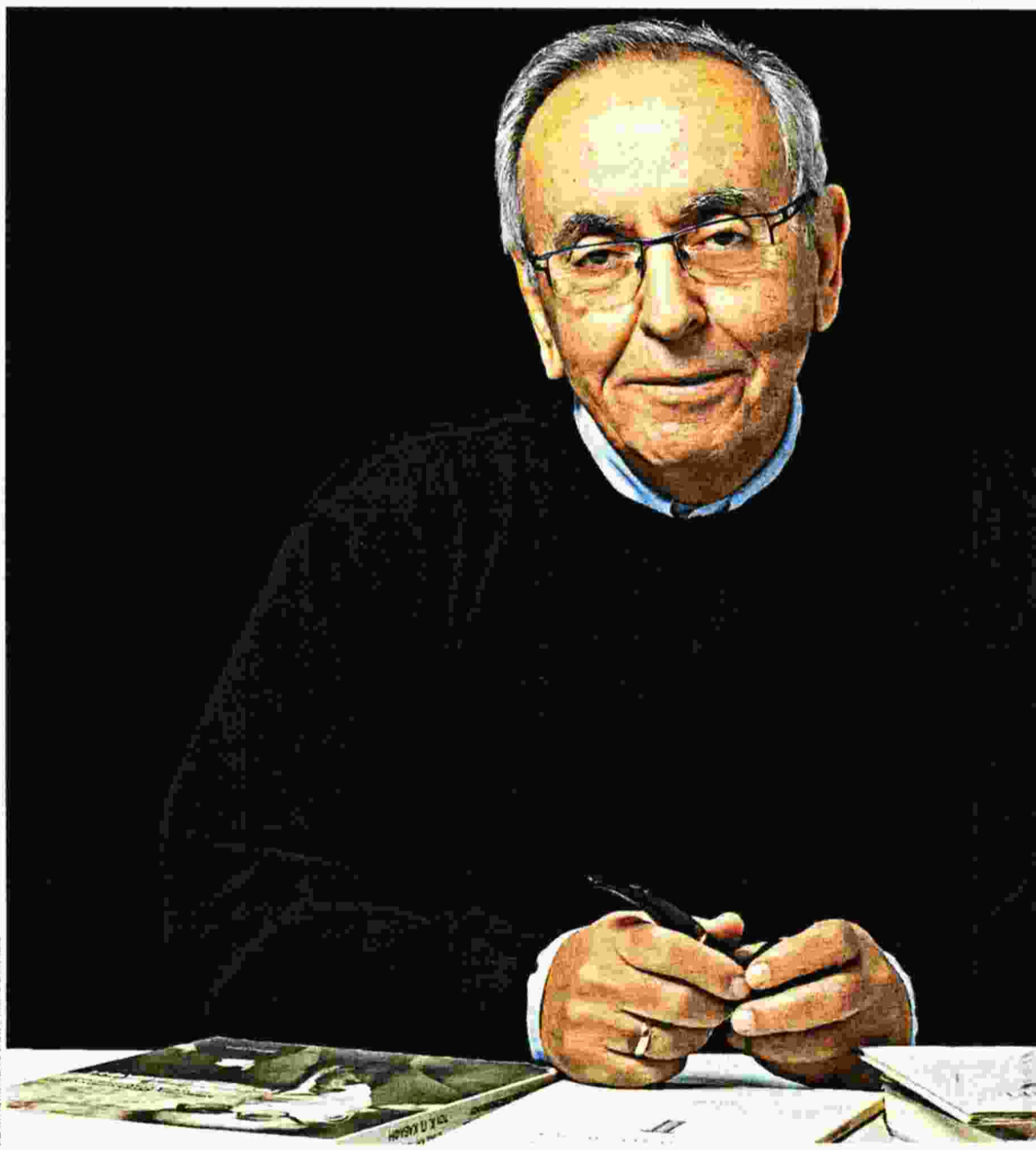
Φεύγοντας από τις ειδο-λογικές συγκρίσεις, ας δούμε το περιεχόμενο της ιστορίας που μας αφηγείται ο Δασκαλόπουλος με το βιβλίο του. Είναι η ιστορία ενός ανθρώπου του οποίου το κύριο στοιχείο της ζωής του, όπως το δείχνουν τα κείμενά του και η δημόσια εικόνα του που διαμόρφωσαν αυτά τα κείμενα, είναι η λογοτεχνία. Η λογοτεχνία στις δύο κύριες μορφές της,

τη δημιουργική και την κριτική. Το δημιουργικό μέρος είναι ως τη στιγμή που εμφανίζεται το αυτοβιογραφικό χρονικό του η ποίηση. Τώρα, με το βιβλίο αυτό, προστίθεται και η πεζογραφία. Το κριτικό μέρος αποτελείται από την κριτική βιβλίου, τη μελέτη της λογοτεχνίας και την κατάρτιση βιβλιογραφιών. Κριτικός, μελετητής, βιβλιογράφος. Τρεις ιδιότητες - συγκοινωνούντα δοχεία που επιδρούν αμοιβαία η μια με την άλλη και αποτελούν μια σταθερή βάση για τον ποιητή.

«Τα χρόνια μου και τα χαρτιά μου» είναι ένα ακόμη χαρτί, και μάλιστα

ιδιαίτερα δυνατό, στα χαρτιά του Δασκαλόπουλου. Ένα χαρτί με πολλές συγγραφικές αρετές, από τις οποίες θα αναφέρω τις κυριότερες:

Η πρώτη αρετή είναι η ποιότητα της γραφής του βιβλίου. Μια ποιότητα που μας επιτρέπει να εκτιμήσουμε την αφηγηματική ικανότητα του Δασκαλόπουλου και να διαβάσουμε «Τα χρόνια μου και τα χαρτιά μου» σαν δημιουργική πεζογραφία, σαν ένα συγγραφικό Bildungsroman, δηλαδή μυθιστόρημα της συγγραφικής διαμόρφωσης του Δασκαλόπουλου. Η αφήγηση προχωρεί χαμπλόφωνα, με ύφος

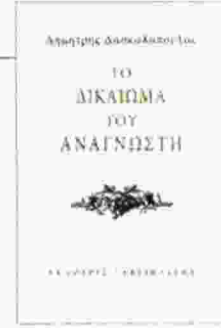
PLATINUMPHOTOS.GR / BEHAI SAVANDES

Δημήτρης Δασκαλόπουλος
ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΜΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΡΤΙΑ ΜΟΥ
Εκδ. Πατάκη 2016, σελ. 326
Τιμή: 15 ευρώ

Δημήτρης Δασκαλόπουλος
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΣΕΦΕΡΗ (1922-1996)
Εκδ. Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη 2016, σελ. 598
Τιμή: 30 ευρώ

Δημήτρης Δασκαλόπουλος
ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ
Εκδ. Γαβριηλίδης 2017, σελ. 247
Τιμή: 15 ευρώ

λιτό, απέριττο, χωρίς λυρικές εξάρσεις, χωρίς διάθεση εντυπωσιασμού και εκφραστικών «καινοτομιών» (με εισαγωγικά η λέξη), που έχουν

Το βιβλίο «Τα χρόνια μου και τα χαρτιά μου» διαβάζεται και σαν ένα συγγραφικό Bildungsroman, δηλαδή μυθιστόρημα της συγγραφικής διαμόρφωσης του Δασκαλόπουλου

συνήθως αντίθετα αποτελέσματα από εκείνα στα οποία στοχεύουν. Ένα ύφος γλαφυρό, εντούτοις, που το θερμαίνει μια εσωτερική ένταση, με ωραίες στιγμές ενός

συγκρατημένου χιούμορ και που το ποικίλλει, σε διάφορα σημεία, η παράθεση αποσπασμάτων από επιστολές (του Δασκαλόπουλου και προς τον Δασκαλόπουλο) και η παρεμβολή εγγραφών από το «άτσαλα συντηρημένο», όπως το περιγράφει, ημερολόγιό του.

Η δεύτερη αρετή είναι το ήθος της γραφής του βιβλίου, το οποίο ενισχύει την ποιότητά της. Σωστότερα: η σεμνότητα της γραφής του βιβλίου, χαρακτηριστικό όλων των κειμένων του Δασκαλόπουλου. Δεν είναι δύσκολο σε βιβλία όπου το θέμα είναι η περιγραφή της ατμόσφαιρας μιας λογοτεχνικής εποχής μέσα από την αφήγηση της πορείας ενός συγγραφέα να διαφύγει μια ποσότητα από την αυταρέσκεια η οποία ελλοχεύει σε κάθε συγγραφέα, που φτάνει ως την έκφραση ναρκισσομανίας και που η εκδήλωσή της είναι δείγμα κακού γούστου. Ο Δασκαλόπουλος αποφεύγει τους κινδύνους της αυτοαναφορικότητας, όχι μόνο γιατί είναι άνθρωπος χαμηλών τόνων, αλλά και γιατί είναι ένας από τους λίγους λογοτέχνες που είναι, χάρη στην καλλιτεχνική αίσθησή τους, σωστοί εκτιμητές του έργου τους.

Κριτικός, μελετητής, βιβλιογράφος και ποιητής, ο Δημήτρης Δασκαλόπουλος εκδηλώνει με το βιβλίο του «Τα χρόνια μου και τα χαρτιά μου» σπουδαίες αρετές και ως πεζογράφος

Η αξία της μαρτυρίας

Καίριος σχολιασμός

Η τρίτη αρετή του βιβλίου είναι η σημασία του ως μαρτυρίας μιας λογοτεχνικής εποχής - ή μάλλον δύο εποχών, της δεκαετίας του 1960 ως το τέλος της δικτατορίας και της περιόδου της Μεταπολίτευσης. Η εξιστόρηση της πρώτης είναι αρκετά γνωστή από βιβλία και κείμενα δημοσιευμένα μετά την πτώση της κούντας. Ο Δασκαλόπουλος μας δίνει άγνωστα στοιχεία και καταστάσεις της εποχής, που διαπλέκονται περισσότερο ή λιγότερο με γεγονότα του συγγραφικού του βίου αλλά και του βίου άλλων προσώπων του πνευματικού μας κόσμου. Η φιλία του με τα πρόσωπα αλλά και με άλλα πρόσωπα κατά την περίοδο της Μεταπολίτευσης τροφοδοτεί περιγραφές οι οποίες απεικονίζουν με ζωντάνια τη λογοτεχνική της ατμόσφαιρα. Και του επιτρέπουν να μας δώσει προσωπογραφίες ανθρώπων που σημάδεψαν με την παρουσία τους τον καιρό τους, όπως ο Ζήσιμος Λορεντζάτος, ο Μανόλης και η Νόρα Αναγνωστάκη, ο Γ.Π. Σαββίδης, ο Δημήτρης Μαρωνίτης, για να περιοριστούμε σε εκείνους που έχουν αποδημήσει. Αλλά και ο σχολιασμός του ορισμένων βιβλίων, θετικός ή - για κάποια - αρνητικός, είναι από τα πιο ενδιαφέροντα σημεία του αυτοβιογραφικού χρονικού του.

Η Κίρκη Κεφαλά είναι αναπληρώτρια καθηγήτρια Συγκριτικής Λογοτεχνίας στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών